

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 29 oktober 2004

B 1412-04

KLAGANDE

Riksåklagaren

MOTPART

H.E.

Offentlig försvarare och ombud: advokaten J.L.,

SAKEN

Bokföringsbrott

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätt, avd. 8, dom den 26 februari 2004 i mål B 1953-03

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom i ansvarsfrågan dömer Högsta domstolen

H.E. för bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken till villkorlig dom och dagsböter fyrtio (40) å åttiofem (85) kr samt ålägger honom att betala en avgift på femhundra (500) kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

För försvaret av H.E. i Högsta domstolen tillerkänns J.L. ersättning av allmänna medel med fyratusensexhundratio (4.610) kr, avseende arbete.

Högsta domstolen förordnar – med ändring av hovrättens dom beträffande rättegångskostnader – att H.E. skall ersätta staten med ettusentvåhundra-nittiofem (1.295) kr av försvararkostnaderna i samtliga instanser och att återstoden av försvararkostnaderna skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att H.E. skall dömas för bokföringsbrott.

H.E. har bestritt ändringsyrkandet. I andra hand har han yrkat att gärningarna skall bedömas som ringa bokföringsbrott och påföljden bestämmas till böter.

Riksåklagaren har i Högsta domstolen justerat åtalet så att gärningspåståendet fått följande lydelse: ”H.E. har i egenskap av företrädare för bolaget Stjärnsmäll AB, med säte i Danderyd, av oaktsamhet åsidosatt bolagets bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen genom att underlåta att inom föreskriven tid, senast 6 månader efter räkenskapsårets utgång, avsluta den löpande

bokföringen med årsredovisning avseende räkenskapsåren som avslutades per 001231, resp 011231 med följd att rörelsens ekonomiska resultat eller ställning inte ens i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen.”

DOMSKÄL

H.E. har hörts vid huvudförhandling i Högsta domstolen. Han har därvid berättat i huvudsaklig överensstämmelse med vad han enligt tingsrättens dom uppgav vid tingsrätten. Som förklaring till att årsredovisningen försenades vid det första tillfället har han dock anfört följande. Han hade bibringats uppfattningen att räkenskapsåret kunde förlängas till 18 månader när företaget var nystartat och inledde sin verksamhet. Alltför sent upplystes han om att detta gällde bara i fråga om nybildade bolag och inte, som i hans fall, i fråga om ett redan bildat bolag som införskaffats i syfte att starta en verksamhet.

I målet är klarlagt att årsredovisningen för de två aktuella räkenskapsåren upprättades efter utgången av den sexmånaderstid inom vilken, enligt 9 kap. 7 § aktiebolagslagen (1975:1385), ordinarie bolagsstämma skall hållas och årsredovisningen framläggas. Förseningen var knappt tre månader för räkenskapsåret 2000 och drygt fyra månader för räkenskapsåret 2001. I förhållande till den tid för upprättande som gäller enligt årsredovisningslagen (1995:1554) var förseningen längre, eftersom det i 8 kap. 2 § nämnda lag föreskrivs att årsredovisningen skall lämnas till revisorerna senast sex veckor före den ordinarie bolagsstämma där den skall behandlas.

Till skillnad från vad som var fallet enligt 1976 års bokföringslag (1976:125) är

årsredovisningen enligt 1999 års bokföringslag (1999:1078) att betrakta som ett led i bokföringen för sådana företag som anges i 6 kap. 1 § sistnämnda lag. Av 6 kap. 2 § framgår att en årsredovisning skall upprättas och offentliggöras enligt tillämplig lag om årsredovisning. Det anförda innebär att en försening i fråga om upprättande av årsredovisning numera kan vara att hänföra till sådant åsidosättande av bokföringsskyldighet som avses i 11 kap. 5 § brottsbalken. I vart fall gäller detta om årsredovisningen har försenats i förhållande till aktiebolagslagens bestämmelse.

I årsredovisningen skall ingå en balansräkning och en resultaträkning. Balansräkningen skall i sammandrag redovisa företagets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på balansdagen. Ställda panter och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen. Resultaträkningen skall i sammandrag redovisa företagets samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. (Se 2 kap. 1 § samt 3 kap. 1 och 2 §§ årsredovisningslagen.) Balansräkningen och resultaträkningen har således till syfte att visa rörelsens ekonomiska ställning respektive resultat och de utgör för detta ändamål nödvändiga delar av bokföringen. Att den löpande bokföringen i vissa fall kan ge upplysningar som kan användas för att bedöma rörelsens ställning eller resultat innebär inte att årsredovisningen kan undvaras. Det kan t.ex. anmärkas att i årsredovisningen hänsyn skall tas till vissa förhållanden som blir kända först efter räkenskapsårets utgång, se 2 kap. 4 § första stycket 3 b) årsredovisningslagen. Ytterligare bör anmärkas att en årsredovisning skall omfatta en förvaltningsberättelse, i vilken det bl.a. skall lämnas upplysningar om sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat samt sådana händelser av

väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut (6 kap. 1 § årsredovisningslagen).

Det får således anses att rörelsens ekonomiska resultat och ställning i ett aktiebolag inte kan i huvudsak bedömas utan årsredovisningen. Av hänsyn till de olika intressenter som är beroende av årsredovisningen måste också krävas att den verkligen föreligger inom den föreskrivna tiden.

H.E. var ensam styrelseledamot i Stjärnsmäll AB. Det ålåg honom att se till att bokföringen kontrollerades på ett betryggande sätt. De brister som har förekommit måste tillskrivas honom som oaktsamhet.

H.E. har alltså gjort sig skyldig till bokföringsbrott. Frågan är om brotten skall anses som ringa.

Det är visserligen att beakta att rörelsen hade relativt blygsam omfattning, att förseningen första gången berodde på en missuppfattning samt att förseningarna inte var längre än tre respektive fyra månader. Å andra sidan måste också beaktas att årsredovisningen är en viktig del av bokföringen, särskilt i ett fall som detta där rörelsen var nystartad och dessutom snart fick ekonomiska svårigheter. Till detta kommer att förseningen upprepades. Vid en samlad bedömning är brotten inte att anse som ringa.

H.E. skall således fällas till ansvar för bokföringsbrott av normalgraden. Påföljden skall i enlighet med tingsrättens dom bestämmas till villkorlig dom och böter. Vad H.E. har uppgivit i Högsta domstolen om sin

ekonomi medför att dagsbotens belopp skall sättas lägre än vad tingsrätten har gjort.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Lennander, Blomstrand (referent),
Nyström och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Granditsky Hökeberg